

2024. augusztus 16. péntek – 5784. év 12.

péntek kabalat szabat 18:30 | gy. gy. 19:35 | szombat 10:00 | havdala: 20:42

hétfőn TU BEAV - szerelem napja, párválasztás napja

www.frankel.hu

78/12

VAETHANAN

(V. Mózes 3.23. – 7.11.)

וַאֲתָנָן

Mózes elmondja, hogyan imádkozott, és próbálta megváltoztatni azt az ítéletet, melynek értelmében nem mehet be az Ígéret Földjére. Szemrehányást tesz a népnek, és megismétli a Tóra főbb pontjait. Különösképpen a bálványimádás tilalmára figyelmeztet, majd megismétli a Tízparancsolatot is. Ebben a szakaszban találkozunk a Sömá Jiszroéllal, a zsidóság hitvallásával is.

“És esdekeltém”. Mózes könyörgött az Ö...valóhoz, hogy átkelhessen Jordánon, láthassa a szép országot, az Ígéret földjét és bevezethesse oda népét, élhessen ott. A válasz kemény, mivel vétkezett, a Meribáh vizénél, mikor a pörlekedés hevében kétszer sújtott a sziklára, így fakasztott vizet. A Pizsga hegy csúcsáról láthatta a szép országot, de nem léphetett földjére. A szidra bővelkedik szép gondolatokban. “Vigyázzatok tehát nagyon magatokra. Az életetekre, az egészségetekre” (IV. fej. 15. v.) Bölcsseink e mondat alapján alkották meg az egészségvédő szabályokat. “Ismertesd meg azokat (a törvényeket) gyermekeiddel és gyermekeid gyermekeivel” (IV. fej. 9.) Fontos parancsolat a következő nemzedék, a szár ne veszítse el szellemi kapcsolatát a gyökérrel és adja át tapasztalatait gyermekeinek, a virágnak. Ez a kötelességre intés a Dövórim könyvében végigvonuló mondanivaló. Az e heti szakasz ismétli meg a tíz parancsolatot; nem mindenütt szó szerint, kb. 14 helyen találunk eltérést, kissé magyarázóbb, bővebb, mint a Jitró szidra szövege. Az egyik leglényegesebb eltérés a szombattal kapcsolatos. A második könyvében az “emlékezzél a szombat napjára”, e heti szidrában az “örizd meg a szombat napját” szöveg olvasható. Bölcsseink szerint a Szináj hegyénél egyszerre hallották a két szót Izrael gyermekei. Mert mindkét értelmezést meg kell tartani. Emlékezz és szenteld meg a pozitív Micvákat (parancsolatokat): jelenti a gyertyagyújtást, az imákat, a három lakomát, a boráldást. Az örizd meg a tiltó rendelkezéseket jelzi pl. a munkavégzés tilalmát, a hordás-vivés tilalmát, a városon kívüli hosszú út, a tűzgyújtás tilalmát. E két megközelítés biztosítja a szombat nyugalmát, a pihenést. E gazdag szidrában hangzik el a legfontosabb imánkká vált mondat, a Sömá Jiszráél, a Halljad Izrael és az azt követő Vöá háftá az imádkozás parancsa. “Szeresd az Ö...valót, a te Istenedet egész szíveddel, egész lelkeddel és egész erőddel!” Szó szerint utasít minket, hogy ezen ígéret naponta kétszer, este és reggel mondjuk el. Egyetlen hely a Tórában, ahol ima kötelezettségről nem utalás, hanem rendelkezés szerepel.

A Tisa BöÁv utáni szombatot a Háftára első szava után vigasztalás szombatjának (שבת נחמו) nevezzük. Ettől kezdve Ros Hásánáig hét héten keresztül olvassuk Jesájáhu próféta vigasztaló szavait. “Vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet.” A hagyomány szerint az ismétlődő szó arra utal, hogy a babiloni száműzetés után újabb – és hosszabb – száműzetés vár majd Izrael népére. Így méltán illeti meg a közel kétezer éves gálutban megmaradt zsidó népet a vigasztaló prófétai szó. Talán nem véletlen, hogy éppen ezen a szombaton olvassuk – immár másodszor – a Tízparancsolatot. Az államát és hazáját vesztett Izrael (i.sz. 70) fennmaradását a Tannak és törvényeinek köszönhetette. Ennek a Tannak a középpontjában áll a Tízparancsolat. A hagyomány szerint benne foglalják a zsidó népre kötelező mind a 613 micve (parancsolat). Mózes utolsó beszéde halála előtt hangsúlyozta, hogy az isteni törvény nem az égből vagy a “tengeren túl” van, hanem “nagyon közel van hozzád az ige, a szádban és a szívedben, cselekedetedben”. Ha figyelmesen megvizsgáljuk a tíz ígét, világosan láthatjuk azok felosztását a fent idézett mondat alapján. Az első és az utolsó parancsolat a szív, gondolat vagy érzés követelménye. Az egy Istenben való feltétlen hitet hirdeti az első. A “Ne kívánd a másét!”, az utolsó ige, ugyancsak az ember belső világához fordul. A harmadik és a kilencedik parancsolat a beszéddel kapcsolatos. “Ne ejtsd ki hiába Isten nevét!” és “Ne tégy hamis tanúvallomást felebarátod ellen!” A többi parancsolat cselekvést tilt meg vagy ír elő. A cselekvést előíró parancsolatok közül talán a legfontosabb az ötödik. “Tiszteld apádat és anyádat, hogy hosszú életű legyél a földön és részesülj minden jóban!” (...כבוד אב ואם) Ebben az ígében nemcsak az egyén szülőtiszteletéről van szó. Benne foglalják a nép viszonya őseihez. Az ősök tisztelete a hagyományhoz való pozitív kapcsolatot jelenti. Ez a feltétele annak, hogy a nép hosszú életű legyen. A zsidó nép fennmaradása a hagyományhoz való hűség függvénye. A vigasztalás prófétája is így szól hozzánk: “Tekintsetek Ábrahám atyátokra és Szará anyátokra. . . mert megvigasztalja Isten Ciont. . . pusztáját Édenné, sivatagját Isten kertjévé varázsolja.” Vöetchánán (וַאֲתָנָן) hetiszakaszunkban Mózes inti a népet, hogy élete folytonossága a Törvényhez való hűség függvénye. “Nemcsak őseinkkel kötötte Isten ezt a szövetséget (Szináj-hegyén), hanem mindannyiunkkal, kik most itt állunk.” A zsidó nép élete a Tízparancsolattal kezdődik és annak szelleme biztosítja további fennmaradását. Évezredek történelmünk minden szenvedése, viszontagsága, üldöztetése nem tudta megtörni Izrael kötődését múltjához, hagyományához, országához. Mózes megdicsérte a pusztában született nemzedéket, akik mintának vették atyáik viselkedését a szináji kinyilatkoztatáskor. “Bár lenne szívük a jövőben is ilyen, hogy féljenek és tiszteljenek Engem és megtartsák

törvényeimet, mindvégig saját javukra és gyermekeik javára örök időkre.” A hetizsakasz további részében elérkeztünk a zsidó hitvallás leghelyesebb mondatához: “Halljad, Izrael, az Örökkévaló, a mi Istenünk egyetlenegy!” A mondat folytatása meghatározza az egyén viszonyát Istenhez. “Szeresd az Örökkévaló Istenedet teljes szíveddel, teljes lelkeddel és mindeneddal.” Ezek a mondatok állnak a mezuzá és a tefilin pergamentekercsein. Ezekkel a szavakkal mentek a halálba kétezer éven át népünk mártírjai. A hetizsakasz tovább folytatja az Isten és Izrael közötti kapcsolat leírását. A kiválasztottság tényét írja le. A kiválasztottság nem több jogot hanem több kötelességet ír elő. Nem Izrael különleges tulajdonságait jelenti, hanem Isten szeretete és az őshöz fűződő viszonya, Ábrahámmal kapcsolatos emléke választotta ki annak utódait hivatás betöltésére. “Nem sokaságtok miatt jelölt ki Isten titeket, mert hiszen ti vagytok a legkisebb a népek között. Hanem Isten szeretete irántatok és az ősapáknak tett esküje tette azt.” Így szólt Mózes halála előtt a kiválasztott néphez. “Náchámu, náchámu ámi” – Vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet. Az utolsó gálutot túlélte zsidó nép visszatér országába és visszatér Istenéhez.

A szerelem mindent visz – Tu beáv, a zsidó Valentin-nap. A Tu beáv, azaz Áv hó 15. napja (idén augusztus 19. hétfő) egyszerre ősi és modern ünnep. Eredetileg a bibliai idők utáni örömnep volt: a második templom idején (Jeruzsálem i.sz. 70-ben történt eleste előtt) a hajadonok házasságkötési napjaként szolgált. Tu beáv évszázadokon át szinte észrevétlen maradt a zsidó naptárban, de az utóbbi évtizedekben újra fénykorát éli, különösen a modern Izrael államban. Modern megjelenésében fokozatosan a héber-zsidó szerelem napjává válik, amely kissé hasonlít az angolország Valentin-napjához. Nem tudjuk pontosan, mikortól eredeztethető a Tu beáv napja. A dátum első említése a Misnában található (a második század végén állították össze és szerkesztették), ahol Rabban Shimon ben Gamliel azt mondja: Nem volt olyan örömteli nap a zsidó nép számára, mint Áv tizenötödike és Jom Kipur, hiszen ezeken a napokon Jeruzsálem lányai fehér ruhában vonultak ki. (...) Jeruzsálem lányai pedig kimentek a szőlőskertekbe táncolni. És mit mondanának? Fiatalember, kérlek, emeld fel a szemed, és nézd meg, mit választasz magadnak feleségnek. (Ta'anit, 4. fejezet) A Talmud szövegének értelmezésére szolgáló Gemara később megpróbálta megtalálni ennek a dátumnak, mint különleges örömnepnek az eredetét, és több magyarázatot is kínál. Az egyik szerint ezen a napon "Izrael törzseinek megengedték, hogy elvegyüljenek egymással", azaz: más törzsekből származó nőket vegyenek feleségül (Talmud, Ta'anit30b). Ez a magyarázat némileg meglepő, hiszen a Tórában sehol sem szerepel Izrael 12 törzse közötti "vegyesházasság" tilalma. Ez a talmudi forrás valószínűleg a Bírák könyvében (21. fejezet) található történetre utal: Egy polgárháború után, amely Benjámín törzse és más izraelita törzsek között zajlott, a törzsek megfogadták, hogy nem házasodnak össze a Benjámín törzséből származó férfikkal. Meg kell jegyezni, hogy Tu beáv, mint más zsidó ünnepek (Peszách, Szukkot, Tu Bisvát) a héber hónap 14. és 15. napja közötti éjszakán kezdődik, mivel ez a holdnaptárunkban a telihold éjszakája. A telihold éjszakájának összekapcsolása a romantikával, a szerelemmel és a termékenységgel nem ritka az ősi kultúrákban. Közel 19 évszázadon át – Jeruzsálem lerombolásától kezdve a Izrael államának és a zsidó függetlenség kikiáltásának 1948-as évéig – a Tu beáv volt az egyetlen olyan emléknep, amikor a reggeli ima nem tartalmazta a bűnbánati imát (Tahanun). Az utóbbi évtizedekben Izraelben hagyományá vált A Tu beáv énekléssel és táncsal való ünneplése. Szórakoztató- és szépségipari termékek, valamint számos kulturális rendezvény kötődik évről-évre ehhez a naphoz. A Tu beávnak a nincs hivatalos jogi státusza, mint ünnepnepnek – továbbra is rendes munkanep –, és az izraeli rabbinátus nem kezdeményezett semmilyen kiegészítést a liturgiához, vagy nem szólított fel semmilyen ősi vallási gyakorlat bevezetésére. Az izraeli világi társadalom és az ortodox rabbinátus közötti kulturális szakadék miatt nem valószínű, hogy a belátható jövőben e két fél közös nevezőre jut ennek az ősi/modern ünnepnepnek az ünneplésében.

HÍREK A VILÁGBÓL

Izrael közelébe vezényelnek egy atom-tengeralattjárót és egy repülőgép-hordozót. https://bzsh.hu/2024/08/14/izrael-kozelebe-vezenyelnek-egy-atom-tengeralattjarot-es-egy-repulokep-hordozot/
Dr. Nógrádi Péter: a holokausztra teológiai magyarázatot keresni bűn. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/hirek-lapszemle/dr-nograd-peter-a-holokausztra-teologiai-magyaratot-keresni-bun
Mi is az a Pikler-szemlélet és tulajdonképpen ki is volt a szemlélet névadója, Pikler Emmi, akinek a nevét ma intézet, társaság, díj és bölcsőde is őrzi? https://akibic.hu/2024/08/15/pikler-emmi-a-csecsemok-egeszseges-fejlodesenek-zsido-orangyala/
A gázai háború miatti erőszakos tüntetéshullám után lemondott a Columbia Egyetem három dékánja és rektora, Minouche Safik. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/a-gazai-haboru-miatti-eroszakos-tuntetesek-utan-lemondott-a-columbia-rektora
Rakétázás 2 oldalról, és a szaúdi trónörökös vallomása. https://ujkelet.live/2024/08/15/raketazas-2-oldalrol-es-a-szaudi-tronorokos-vallomasa/
Az igazi Fauda. https://izraelinfo.com/2024/08/14/az-igazi-fauda/

<p>Amerikai megbízott: nem halogatható tovább a tűzszünet Gázában. https://www.atv.hu/kulfold/20240814/amerikai-megbizott-nem-halogathato-tovabb-a-tuzszunet-gazaban</p>
<p>Több mint 100 amerikai rabbi szólította fel Netanjahut arra, hogy hozza haza túsokat. https://24.hu/kulfold/2024/08/15/gaza-hamasz-izrael-kozal-kelet-haboru-tuzszunet-percrol-percre-2024-08-15/#tobb-mint-100-amerikai-rabbi-szolitotta-fel-netanjahut-arra-hogy-hozza-haza-tuszokat</p>
<p>Az ENSZ ellenzi a szent helyekkel kapcsolatos status quo megváltoztatását. https://www.trt.net.tr/magyar/tersegi-hirek/2024/08/14/az-ensz-ellenzi-a-szent-helyekkel-kapcsolatos-status-quo-megvaltoztatasi-2175147</p>
<p>A könyvégető, aki harcot hirdetett a zsidók és a liberálisok ellen. https://magyarnarancs.hu/sorkoz/a-konyvegeto-aki-harcot-hirdetett-a-zsidok-es-a-liberalisok-ellen-270245</p>
<p>Szélsőjobb csapdában Netanjahu kormánya. https://nepszava.hu/3246630_szelsojobb-csapdaban-netanjahu-kormanya</p>
<p>Izrael kezdi megroppantani a Hamász gerincét, közben Gáza lakosságának 90 százaléka menekültté válhatott. https://telex.hu/kulfold/2024/08/15/gaza-kan-junisiz-izrael-palesztin-hadmuvellet-humanitarius-helyzet</p>
<p>A tudósításokból annyit derül ki, hogy a “meghitt, de egyben felemelő” hangulatú alapkövetételekre az elmúlt héten került sor Michael Malchiel, Izrael Állam vallásügyi minisztere, Lánszki Regő építésügyi államtitkár, Szabó György, a MAZSÖK elnöke, valamint a MAOIH elöljárói jelenlétében. https://www.szombat.org/politika/orthodox-zsido-muzeum-epul-a-dob-utcaban</p>
<p>A dzsúdósok és a szörfvitorlázók voltak a legsikeresebbek az izraeli csapat tagjai közül. https://akibic.hu/2024/08/12/soha-nem-szerezett-izrael-annyi-ermet-olimpian-mint-parizsban/</p>
<p>Az Egyesült Államok szerint a héten számítani lehet iráni támadásra Izrael ellen. https://bzsh.hu/2024/08/13/az-egyesult-allamok-szerint-a-heten-szamitani-lehet-irani-tamadasra-izrael-ellen/</p>
<p>Mi is az a zsidó művészet? https://mazsihisz.hu/a-zsidosagrol/judaizmus/mi-is-az-a-zsido-muveszet</p>
<p>A helyi német koncentrációs tábor felszabadításának 80. évfordulójáról emlékeztek meg Varsóban. https://akibic.hu/2024/08/13/a-felszabaditott-zsidok-kozul-tobben-is-csatlakoztak-a-varsoi-felkeleshez/</p>
<p>A Hamász nem vesz részt a gázai tűzszünetről és az izraeli túsok szabadon engedéséről szóló csütörtöki tárgyalásokon Dohában. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/a-hamasz-nem-vesz-reszt-a-tuzszunetrol-es-az-izraeli-tuszok-szabadon-engedeserol-szolo-targyalasokon</p>
<p>A Moszad és a Sabak vezetője, valamint az eltűntek és foglyok ügyéért felelős megbízott holnap Katarba utazik a csúcstalálkozóra. https://izraelinfo.com/2024/08/14/biden-remeli-hogy-iran-nem-tamadja-meg-izraelt-ha-tuzszuneti-megallapodas-szuletik-gazaban-hirszeret/</p>
<p>A dohai tárgyalások előtt Trump felhívta Netanjahut, zsidó vallási vezetők Ben-Gvir ellen. https://ujkelet.live/2024/08/15/a-dohai-targyalasok-elott-trump-felhivta-netanjahut-zsido-vallasi-vezetok-ben-gvir-ellen/</p>
<p>Megkéseltek egy zsinagógából távozó zsidó férfit Brooklynban. https://24.hu/kulfold/2024/08/12/megkeseltek-egy-zsinagogabol-tavozo-zsido-ferfit-brooklynban/</p>
<p>Iszlamisták likvidálásáról számolt be az izraeli hadsereg. https://infostart.hu/kulfold/2024/08/15/islamistak-likvidalasarol-szamolt-be-az-izraeli-hadsereg-video</p>
<p>Libanon az utolsó órában. https://magyarnarancs.hu/kulpol/libanon-az-utolso-oraban-270097</p>
<p>Senki nem akar nagy háborút, mégis bármikor felrobbanhat a Közel-Kelet. https://nepszava.hu/3246174_tiznapig-betiltjak-az-x-et-venezuelaban-mert-az-elnok-szerint-elon-musk-gyuloletet-terjeszt</p>
<p>A Hamász azt állítja, hogy őrei megölték egy izraeli túszt. https://bzsh.hu/2024/08/13/hamaszmegoltek-egy-izraelitust/</p>
<p>Izrael: Teljes készütségben a légiere. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/izrael/izrael-teljes-keszultsegben-a-legiero</p>
<p>A Kék Pelikan Izrael legnagyobb animációs filmfesztiváljának játékfilmes versenyében nyerte el a fődíjat. https://akibic.hu/2024/08/12/tel-avivban-kapott-rangos-elismerest-egy-magyar-animacios-film/</p>
<p>Izrael újabb telepet hoz létre Ciszjordániában. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/szmotrics-harcolunk-a-palesztin-allam-veszelyes-eszmeje-ellen-es-kesz-helyzetet-teremtunk-a-helyszinen</p>
<p>Biden-kormány: Izrael elérte a lehető legtöbbet a Gázai övezetben, a túsok szabadon bocsátása csak tárgyalás útján lehetséges. https://izraelinfo.com/2024/08/15/hamasz-a-targyalasoknak-a-tuzszunetre-kell-osszpontositaniuk-kizarunk-minden-izraeli-vagy-amerikai-beavatozast-a-haboru-utani-gazaban/</p>
<p>Északi front, terrorelhárítás, készütség és a Netzarim ügye. https://ujkelet.live/2024/08/15/eszaki-front-terrorelharitas-keszultseg-es-a-netzarim-ugye/</p>
<p>Győzködik a Hamászt. https://nepszava.hu/3246658_gyozkodik-a-hamaszt</p>